

Unitat 16.5

Sistemàtica de l'avaluació

Tot i que la llei no especifica un procediment per realitzar les avaluacions de riscos, sí que diu que s'ha de tenir en compte el tipus d'activitat, els tipus de llocs de treball i les diferents característiques dels llocs de treball i treballadors i treballadores que ocupin aquests llocs, per tant, per poder realitzar una avaluació de riscos, s'ha de sistematitzar un procediment per poder dur a terme aquesta avaluació, ara bé en funció del risc es poden fer diferents tipus d'avaluacions:

- 1) Avaluació imposada per la legislació específica.
 - Legislació industrial
 - Prevenció de riscos laborals
- 2) Avaluació de riscos de la qual no existeix legislació específica.
- 3) Avaluació de riscos per a la qual calen mètodes específics d'anàlisi.
- 4) Avaluació general de riscos.

1) Avaluació imposada per la legislació específica

Podem diferenciar normatives que es deriven de la legislació industrial i altres normatives que es deriven directament de la Llei 31/1995, de prevenció de riscos laborals.

a) Legislació industrial

Moltes vegades els riscos que podem trobar als llocs de treball es deriven de les mateixes instal·lacions i equips que s'utilitzen. Aquests estan sotmesos a una legislació nacional, autonòmica i local de seguretat industrial i de prevenció i protecció d'incendis.

El compliment d'aquestes legislacions suposaria que els riscos derivats d'aquestes instal·lacions o equips estan controlats. Per tant, en principi no es realitzaria una avaluació d'aquests tipus de riscos. Ara bé, ens hem d'assegurar que els equips i instal·lacions compleixen la normativa que els sigui aplicable.

Algunes normatives sobre seguretat industrial i de prevenció i protecció contra incendis que s'han de tenir en consideració són les següents:

- Reglaments de protecció i prevenció contra incendis.
- Reglaments d'instal·lació de màquines i equips:
 - Emmagatzematge i distribució de combustibles sòlids, líquids i gasosos (RD 2115/98 i 412/2001).
 - Aparells elevadors.
 - Calefacció i producció d'aigua calenta sanitària.

- Climatització i ventilació.
- Transformació i distribució d'energia elèctrica.
- Aparells a pressió.
- Instal·lacions nuclears i radioactives.
- Màquines (RD 1435/1992, modificat per RD 56/1995)
- Carretons elevadors.
- Aparells a gas, etc.

b) Prevenció de riscos laborals

Hi ha algunes normatives que especifiquen procediments d'avaluació i control davant dels riscos, per exemple el RD 486/1997, de 14 d'abril, sobre disposicions mínimes de seguretat i salut als llocs de treball, o el RD 488/1997, de 14 d'abril, sobre disposicions mínimes de seguretat i salut relatives al treball amb equips que inclouen pantalles de visualització.

2) Avaluació de riscos quan no hi ha legislació específica

Hi ha riscos per als quals no hi ha una legislació –ni comunitària ni nacional– que limiti l'exposició a aquests riscos. No obstant això, hi ha normes o guies tècniques que estableixen procediments d'avaluació i en alguns casos proposen nivells màxims d'exposició.

3) Avaluació de riscos per a la qual calen mètodes específics d'anàlisi

L'avaluació per a la qual calen mètodes específics d'anàlisi està orientada al control de riscos per accidents greus (CORAG), com per exemple incendis, explosions, emissions que són conseqüència d'errors de control en activitats industrials i que poden generar greus conseqüències per a les persones.

4) Avaluació general de riscos

Qualsevol risc que no estigui recollit en cap dels tipus d'avaluacions anteriors es pot avaluar seguint els següents passos:

- 4.1) Identificació, dins l'empresa, de les diferents seccions, departaments i els llocs de treball que podem trobar en cada zona.
- 4.2) Identificació, per cada lloc de treball, de les persones que hi treballen.
- 4.3) Concreció dels riscos per cada lloc de treball identificat.
- 4.4) Avaluació dels riscos.
- 4.5) Priorització dels riscos avaluats.
- 4.6) Concreció de les mesures correctores que s'han d'aplicar, especificant terminis i persones responsables.
- 4.7) Documentació.
- 4.8) Examen i revisió.

4.1) Identificació de les seccions, departaments i llocs de treball

La identificació de les seccions, departaments i llocs de treball ens ha d'ajudar

a tenir una visió global de l'empresa i saber quina és l'organització interna de l'empresa que volem avaluar.

La complexitat de l'empresa condicionarà la forma d'identificació de les diferents seccions, departaments o àrees.

Una vegada feta aquesta primera classificació, determinarem els llocs de treball que es poden identificar a cada zona.

la relació lloc de treball/persona treballadora no és única; hi ha llocs amb més d'una persona i persones que tenen més d'un lloc.

Informacions que podem obtenir:

- Relació de feines i temps de l'activitat.
- Lloc físic on es realitza el treball.
- Treballador/a que fa aquest treball, tant si és de manera permanent com temporal.
- Altres persones a qui pot afectar el treball que s'està realitzant.
- Formació que tenen els treballadors per realitzar les seves feines.
- Identificació dels procediments de treball.
- Identificació de les instal·lacions, maquinària i equips que s'utilitzin.
- Eines manuals amb motor.
- Instruccions facilitades pels fabricants de les maquinàries que s'utilitzin.
- Forma, mida i pes dels materials que es manipulin.
- En relació amb la manipulació que es faci dels materials, distàncies que s'han de recórrer i alçades on s'han de situar.
- Tipus d'energia utilitzada.
- Substàncies i productes utilitzats i produïts al treball. Tipus d'etiquetatge dels seus contenidors, observació de components i recomanacions d'utilització.
- Mesures de control existents.
- Dades en relació amb les actuacions en prevenció de riscos laborals, incidents, accidents, malalties professionals derivades de l'activitat desenvolupada, dels equips i dels productes utilitzats. Aquesta informació es buscarà dins i fora de l'empresa.
- Com està organitzat el treball.

4.2) Identificació, per cada lloc de treball, de les persones que hi treballen

Cal identificar totes les persones que poden estar exposades als elements perillosos, directament o indirectament, i especificar si es tracta de persones especialment sensibles a determinats riscos.

4.3) Concreció dels riscos per cada lloc de treball identificat

En l'avaluació de riscos s'haurà de definir, per cada lloc de treball, quines són les fonts de risc i el risc d'accident, malaltia professional o fatiga que es puguin generar.

Per a tal concreció cal:

- Comprovar el compliment de la normativa vigent.
- Analitzar sistemàticament tots els aspectes del treball.
- Fer una observació del lloc de treball per saber com es realitza realment el treball; entre d'altres, s'han d'observar les activitats del treball, el manteniment, la neteja, possible emergències, interrelacions amb altres llocs de treball, condicions ambientals (llum, temperatura, corrents d'aire), etc.
- Saber quins són els procediments de treball, etapes, organització, comunicació, matèries primeres, equips de treball, etc.
- Tenir en compte aquelles operacions que no són habituals o rutinàries.
- Considerar aspectes no planificats però previsibles, com poden ser per exemple les interrupcions de l'activitat laboral.
- Aconseguir informació sobre avaluacions anteriors.
- Concretar aquelles situacions directament relacionades amb el treball susceptibles de generar danys, especialment les relacionades amb la mateixa activitat laboral.
- Aconseguir dades en relació amb la sinistralitat laboral i la vigilància de la salut.
- Utilitzar qüestionaris per determinar possibles deficiències preventives.
- Aplicar el concepte d'element perillós en un sentit ampli.

4.4) Avaluació dels riscos

Aquesta avaluació serà més o menys complexa en funció de les característiques del lloc de treball i de l'activitat de l'empresa. L'avaluació es farà tenint en compte dos criteris: probabilitat que es materialitzi el risc i gravetat de les conseqüències per als treballadors i treballadores.

Per concretar aquestes variables, es poden trobar diversos mètodes que estableixen algunes diferències en les valoracions de la probabilitat i en els graus de severitat, però tots tenen el mateix objectiu: establir una probabilitat de materialització del risc per al treballador afectat i possibles conseqüències que se'n puguin derivar. Les actuacions s'estableixen com- binant aquestes dues variables.

4.5) Priorització dels riscos avaluats

Dels resultats de les combinacions de les variables de probabilitat i severitat s'obté un valor que ens indicarà la necessitat de fer una intervenció més o menys urgent. D'aquesta manera, els valors obtinguts de les diferents situacions de risc queden jerarquitzaes i indiquen una prioritat d'actuació.

4.6) Concreció de les mesures correctores

S'hauran definit unes mesures correctores per eliminar o, si això no és

possible, almenys minimitzar els riscos detectats.

Per establir aquestes mesures d'actuació es tindrà en compte:

- La classificació del risc (puntuació / valoració donada).
- El nombre de persones que en podrien resultar afectades.
- El temps necessari per adoptar les mesures de prevenció. S'ha de concretar la data d'inici i de finalització de l'actuació.
- Els recursos tant econòmics com humans necessaris. Es concretarà el pressupost i la persona responsable de l'aplicació de la mesura preventiva.

Una vegada s'hagin decidit les mesures preventives i s'hagin aplicat, s'han d'anar realitzant controls periòdics per comprovar-ne l'eficàcia. També davant de qualsevol modificació o canvi en el procés de treball o maquinària, s'ha de tornar a realitzar una avaluació per valorar els riscos que poden generar les possibles modificacions.

4.7) Documentació

És obligatori portar un registre dels resultats obtinguts en les avaluacions de riscos al lloc de treball.

Els registres han de facilitar informació de tots els riscos que hi ha al lloc de treball i que s'han avaluat, i quin criteri s'ha aplicat per dur a terme l'avaluació.

En concret, la informació que s'hi ha de trobar és:

- Constància de la realització d'una avaluació de riscos al lloc de treball.
- Descripció de la manera en què s'ha realitzat.
- Relació de riscos especials o poc freqüents.
- Identificació dels grups de treballadors i treballadores que tenen riscos especials.
- Decisions adoptades com a conseqüència de l'avaluació de riscos, fent referència a la normativa aplicada.
- Terminis per aplicar les modificacions i pressupost i persona o àrea responsable.
- Revisions de les avaluacions.

4.8) Examen i revisió

L'avaluació de riscos és un procés continu i, per tant, s'ha d'anar revisant i modificant si és necessari. Si hi ha un canvi en les circumstàncies o condicions de treball, s'ha d'actualitzar l'avaluació.

Podem dir que l'avaluació sempre s'ha d'estar actualitzant, especialment en els casos següents:

- Quan hi hagi canvis als equips de treball, utilització de noves substàncies o preparats químics, introducció de noves tecnologies o la modificació o redistribució dels llocs de treball.
- Quan variïn les circumstàncies o condicions de treball.
- Quan s'incorpori algun treballador o treballadora les característiques personals o estat biològic del qual el facin especialment sensible a les condicions del lloc de treball.

- S'haurà de revisar quan, com a conseqüència dels controls periòdics, inclosa la vigilància de la salut, indiqui que les activitats de prevenció poden ser inadequades o insuficients.
- L'avaluació pot haver condicionat canvis al lloc de treball, com per exemple la substitució d'una màquina. Per tant, s'ha d'avaluar la nova situació.
- Les mesures preventives que s'apliquin poden condicionar el procés de treball. Per exemple, modificar l'amplada de la zona de pas per adequar-la a la normativa implica, per tant, la redistribució del magatzem i dels productes emmagatzemats.
- Les mesures de prevenció i de protecció aplicades actualment són insuficients o no resulten adequades, ja que es disposa de nova informació o de nous productes que poden tenir incidència en el nostre procés.
- Quan, com a conseqüència de la investigació d'accidents/incidents, es posi de manifest alguna situació d'especial risc.